

Nr 304.

Av herr Lindhagen, med anledning av Kungl. Maj:ts förslag om stödjande av väsentligen det större och medelstora jordbruket — om stöd och subvention jämväl åt det mindre jordbruket och dess mångskiftande, nödlidande klientel.

Regeringen har genom proposition nr 108 framlagt förslag om det svenska jordbrukets stödjande. Det betonas, att den svenska jordbruksnäringens läge under senare tider förvärrats och med rätta framkallat en allmän oro bland lantmännen. Regeringen anser ställningen på jordbrukets område vara så allvarlig, att ett kraftigt ingripande från statsmakternas sida syn-tes oundgängligt.

Det stora och medelstora jordbruket.

Såsom åtgärder, vilka böra vidtagas, ha föreslagits visst inmalnings- och inblandningstvång, bildandet av lagerhusföreningar, uppförandet av lagerhus och beviljandet av kredit åt föreningarna, inrättandet av en spannmålsnämnd, anslag till cereala undersökningar, höjning av gällande tullsatser på spannmål med bibehållande av utförselbevisen. I särskilda propositioner ha dessutom ifrågasatts andra åtgöranden, bland vilka särskilt märkes främjandet av kooperation mellan jordbrukare.

Det faller i dagen, att propositionen sökt behärta allenast en del av de bekymmer, som betunga jordbruket i dess helhet. Den söker stödja företrädesvis spannmålsproducerande jordbruk och inom denna kategori först och sist allenast det jordbruk, som producerar säd till avsalu.

Av denna särskillnad följer, att propositionen skyndar till hjälp företrädesvis för de stora och medelstora jordbruken. Det lilla jordbruket, som odlar säd endast till husbehov eller ingen säd, lämnas ur räkningen.

Genom denna indelning tillgodoser förslaget främst jordbruk, som kunna anses besuttna med hänsyn till ägornas omfattning och beskaffenhet. Det lilla ofullständiga jordbruket, som kämpar en ofta tröstlös kamp i följd av otillräckliga ägor, blir än mer bortglömt.

Propositionen har med sin utgångspunkt också nödgats begränsa sig till ensidigt gynnande av vissa *producenter*. Ett jämbördigt tillgodoseende av *konsumenter* har ej kunnat ske. Detta har enligt sakens natur vållat den största svårigheten i problemets bedömande. Statskonsten har råkat in i den tämligen nakna intressekampen med vanskligt åsidosättande av ekonomiska grundsatser. En sådan situation vinkar med ovissa öden. Det kan till och med inträffa, som ofta i liknande fall, att den ena villan blir värre än den andra.

Producenter och konsumenter.

Å andra sidan brukar ett dylikt kaos bereda jordmån för undanskjutna sanningar och försummade realiteter. Förslaget kan möjligen få den nytta med sig, att jorden börjar bäva något under de dagspolitiska partiorganisationerna med sina inre nyanser. Förkonstlingar falla sönder och uppvaknanden ur insomnandet kring befogenheterna kunna icke längre undvikas. Rörelse är liv, och nyorienteringar inom alla partier i följd av en tillspetsad situation såsom den förevarande kunna till äventyrs ej längre alldeles undvikas.

Land och stad.

Med denna intresse motsats mellan konsumenter och intressenter ifråga om livsmedelsanskaffningen, allas viktigaste omsorg för dagen, upprullas i viss mån sålunda under nutida förklädnader de gamla intresse motsättningarna mellan *land och stad*, mellan den oftast åsidosatta landsbygdskulturen samt den i politik, närings- och vetenskap fortfarande härskande stadskulturen.

Den senare befinner sig för närvarande på sin höjdpunkt i försummelse av landsbygdens jordfråga, särskilt såvitt rör effektiv hjälp åt det lilla jordbruket och dess bidande nya försörjningsmöjligheter.

Arbetsgivare och arbetstagare.

Vidare blandar sig överväldigande i spelet samhällets särskillnad i *arbetsgivare* och *arbetstagare*. De senaste tidernas stora nyorientering, representerad av socialismen, vänder sig mot denna klasskillnad, som den vill avskaffa.

Uppgiften är emellertid gigantisk. Det är kanske därför, som även socialister ogärna inlåta sig på detta ämne i sin dagspolitik. Förgäves har jag vid mer än ett tillfälle, då berörda motsatsförhållande rest sig i bakgrunden mot en akut specialfråga, uppfordrat till någon vägledande diskussion, huruvida indelningen i arbetsgivare och arbetstagare är en förnuftig ordning, ett oundvikligt missförhållande eller en olycka, vars undanröjande bör och kan eftersträvas. I den nu föreliggande situationen står denna tidens vanda icke heller på det svenska dagsprogrammet, ehuru den finns där ändå.

Vid sådant förhållande bör det väl vara av vikt även för arbetstagare, att arbetsgivarna befinna sig i en sådan god kondition, att de kunna betala sina arbetare, betala så många som möjligt och betala bra. Det är således ett allmänt intresse att de företag, som fortfarande ostridigt skola ledas av arbetsgivare, gynnas av konjunkturen och icke genom förfall äventyra arbetslöshet. Den rena avundsjukan, som är en primitiv förnimmelse åtminstone hos svenskarna, måste därför innebära en alltför mycket förenklad politik. Den ruinerar ofta även arbetarna.

Det nyss i riksdagen beviljade understödet åt producenter av sockerbeter kan således ej utan vidare fördömas bara av den enkla anledningen, att det skulle betyda ett obehörigt understöd åt landets »rikaste jord». Beter gå nämligen ej till i vårt land annat än på den rikaste jorden. Man kan med den ovannämnda godtagna samhällsordningen ej undvika att producenterna

av betor övergå till en annan odling, om vårt klimat i förening med utländsk konkurrens vållar förlust för betodlarna. Fråga uppstod då, om sockerproduktion dock ej är nödvändig för landets självhushåll och likaså för undvikande av arbetslöshet bland den personal, som avlönas för betodlingen. Detta har varit den nyss utkämpade tvistens kärnpunkt. Majoriteten har trots, att understöd var nödvändigt av nämnda två anledningar. Å den andra sidan har man ej varit övertygad om allvar i hotet om nedläggelse av betodlingen eller funnit åtskilliga olägenheter av understödspolitikens överväga de beräknade fördelarna av densamma

Dylik subvention av näringarna vid verkligt eller förment behov förekommer direkt eller indirekt på en myckenhet vägar. Den är ofta oundgänglig i en värld, som är så ofullkomlig som vår. Inga doktriner kunna rubba det inre behovet av hjälpsamhet i vissa nödlägen. Dess upphörande betyder en återgång till djurens vilda, obeskyddade liv i djungeln. Så länge vi bygga näringslivet på särskiljning i arbetsgivare och arbetstagare under ett så kallat fritt näringsliv, byggt på enskild företagsamhet, måste denna hjälp ofta i första hand överlämnas till näringarnas ledning även för att arbetstagarna skola komma till sin rätt. Detta är en av själva systemet påkallad omväg.

Därmed äro vi inne på det icke minst nu aktuella motsatsförhållandet mellan *industri och jordbruk*. *Industri och jordbruk.*

Jordbruket har ett företräde framför industrien däruti, att det kan betecknas såsom näringarnas näring. Dess utövning kommer också mer än något annat yrke att stå i omedelbar kontakt med naturens eget liv samt hämta förnyelse och mångsidighet uti en sådan obeskrivlig företrädesrätt. Det kommer därför vidare att vara en tillflykt bland annat för de mänskliga färdigheterna och ej kunna helt förstenas av maskinkulturen. Därför kommer det alltid att finnas människor, som föredra jordbrukets tyngre möda framför fabriakens lättare, tidsbegränsade och bättre betalade arbete vid en trång, osund arbetsplats, fängslad vid en liten själlös detalj. Ett bättre öde är visserligen förbehållet de levande krafterna inom industriens administration och expertis.

Emellertid, även skuggor falla i vår tid över jordbruket, och de lägga sig även på den ekonomiska debetsidan. Jordbruket har överflyglats av industrien. Det kan ej i marknaden tilltvinga sig motsvarande betalning på sina produkter. Det kan ej på grund av de långa avstånden och de spridda bosättningarna organisera marknadspris och lönepolitik på samma verksamma sätt som industriens och den övriga stadskulturens offerväsen. På grund av dessa möjligheters livaktighet på industrialismens sida ha jordbruket och det därmed sammanhängande skogsbruket på löntagaresidan blivit nästan totalt utträngda till och med från representation i riksdagen.

Prisbildningen på jordbrukets produkter hållas nere till skada för både företagare och löntagare av bland annat förenämnda orsaker och mellanhändernas av stadskulturen stödda större möjlighet att tillgodose sig förtjänster. På samma gång måste jordbruksfolket i sina inköp betala de högre pris, som industrien och övriga köpstadsnäringar kunna betinga sig och alltmer driva i höjden.

Man kan icke heller förtänka jordbruksfolket att det, trots bristande resurser, vill tillägna sig en högre levnadsstandard i likhet med vad industrifolket och stadskulturens övriga klientel uppnått. Jag har hört gamla bönder beklaga sig över, att deras ungdom ville gå lika fint klädd som städernas invånare, samt att den uppväxande generationens resor och övriga omkostnader för sina ungdomsföreningar och nöjen medförde så stora utgifter. Vårt lilla jordbruk kan ej bära sådana påfrestningar, säga de gamla.

Det är känt, hurusom efter hypotekslånens inrättande dessa lån mångenstädes på landsbygden utnyttjades även till utgifter för ökad komfort efter föredöme av stadsbefolkningen. Bland annat tillkommo på jordbrukargårdarna bekväma och vackra personåkdon, vilket gav hypotekslånen en skämtsam benämning. Allt detta kom surt efter, när lånen skulle föräntas och amorteras.

Begripligt är också, att i vår tid jordbrukarna önska sig en bil för att förkorta de långa avstånden. Gamla bönder klaga över, att ungdomen nu genomdriver inköp av sådana fordon. Gårdens avkastning kan icke bära en sådan påfrestning, heter det.

Befolkningens tillväxt och landets resurser.

I den intressekamp, som nu böljar kring det stora och medelstora jordbrukets påminnelser, ha uppfattningarna om förhållandet mellan *befolkningens tillväxt och landets resurser* också sin principiella betydelse.

Den tidsströmning, som länge glatt sig över industriens växt och storstädernas tillväxt, är optimist i fråga om folkökningen, för vilken den ej känner behov att utstaka några gränser. Från en svensk regering anordnades till och med för åtskillig tid sedan en undersökning, huruvida ej på grund av erfarenheter från andra länder ett införande hos oss av politisk rösträtt för kvinnor skulle åstadkomma en befarad minskning av nativiteten. Så stor kan oron vara för varje tänkbar hämsko på befolkningens tillväxt. Historien är dock en berättelse om alla de små tryckta förhållanden, under vilka en alltför sammanträngd befolkning måste leva. De stora folkökningarna proletarisera jordens folk och utsätta dem oavlättligt för de svåraste kriser och andra lidanden. Dogmen om folkökningens önskvärdhet måste även övervägas, icke minst vid bedömandet av jordbrukets behov och möjligheter.

Världshushållning och nationalhushållning.

Hoppet om folkökning i staterna sammanhänger med den mellanfolkliga konkurrensen. Bestående i denna kamp beror till synes i mycket främst på kvantiteterna. Härmed äro vi inne på den jämväl i förevarande angelägen-

het betydelsefulla motsättningen mellan *världshushållning* och *nationalhushållning*.

Teoretici, som ha sitt livsuppehälle tryggt, betona i vår tid att en nation bör avstå från en näring, som bättre lönar sig i andra länder samt inskränka sig till sådan produktion, som på ett framstående sätt lämpar sig för landet. Världshushållningens fantom ger sålunda själva ordet »nationalekonomi» en påminnelse om dess gammalmodighet och slutliga dödlighet.

Världshushållet är en ledstjärna, men den förutsätter en internationell rättsordning, som ännu icke finnes. Man har visserligen nu beslutat, att icke kriga mer med vapenvåld. Men staterna bibehålla i alla fall sina rustningar.

Det ekonomiska kriget är icke ens satt på de anklagades bänk. Belysande är, att när i år motion väcktes i första kammaren, att Kelloggspakten borde föranleda påminnelser i folkförbundets akt också om det ekonomiska kriget samt att till en början s. k. dumping borde förklaras brottslig, så lämnades hemställan alldeles utan avseende. Motionären fick ensam uttala sig med sympati för denna angelägenhet. Jordbrukspropositionen förordar tvärt emot dumping för svensk räkning genom bibehållande av utförselbevisen. Samtidigt inrättar sig, att döma av pressmeddelanden, exempelvis tyska regeringen efter enahanda grundsatser.

Sålunda är världshushållet ännu ställt på lång sikt. Folkhushållet får i det stora hela i första hand dra försorg om varje lands invånare.

För tull på spannmål brukar från jordbrukarna ofta åberopas, att industrien har högre tullskydd än jordbruket och därigenom också profiterar på jordbruket, som tvingas köpa sina outhärliga industrialster dyrt i följd av industriskyddet. Därför föreslås ibland alternativt sänkning av industri-tullarna.

Vi principiella frihandlare liksom alla andra politiska intressenter i den förevarande angelägenheten iakttaga tystnad inför detta krav. Detta bevisar bäst lägets vanskligheter. Kravet kan från industriarbetarna knappast, åtminstone icke allmänt, vänta understöd. De kunna icke offra försämring av sina lönemöjligheter för ideologier. Att leva för dagen är för oss alla det nödvändigaste. Det förhåller sig nog så som jag en gång tillåtit mig erinra, att i varje människas barm bor dels en kapitalist, som gärna vill behålla vad den har, och dels en kommunist, som gärna vill dela med andra vad han icke har. I detta, såsom jag vågar tro, rätta förhållandet avspeglar sig säkerligen även den nuvarande situationens verkliga mentalitet.

Det har sagts att regeringens förslag skulle leda till en fördyring och en försämring av vårt dagliga bröd. Det förra är ju en synnerligen betänklig sak för alla de folkklager, som drabbas därav.

Vad emellertid brödets försämring beträffar kunna erinringar göras. Det

bröd, som kan tillverkas av den inhemska råvaran, är nog icke så dåligt, att det svenska folket ej bör kunna nöja sig med detsamma. Det bröd, som tillagas med hjälp av bättre utländsk spannmål, är icke heller något framstående bröd. Det är det vita brödet, som smakar bra för våra gomar, men saknar de beståndsdelar, som gör det värdefullast för näringen. Detta bröd har av en fransk läkare kallats för »dödsbrödet» (pain de mort). Han tillade i sin avhandling, att om fransmännen återgingo till sina förfäders bruk att äta bröd av sammanmalet mjöl, så skulle de göra ofantliga ekonomiska vinningar, deras hälsa skulle förbättras och, sade han, den franska andan skulle återkomma i sin forna klarhet och kraft. Uttalanden från upplysta läkare i hela världen vid skilda tillfällen gå i samma riktning.

Vår ovan skildrade nitälskan för industrialism, storstäder, enskild företagsamhet, befolkningstillväxt, nationellt självhushåll, plägar sammanfattas i ett betonande av de s. k. *nationalekonomiska värdena*, deras betydelse över allt annat och således även över *mänsklig-hetsvärdena*.

Nationalekonomer vid universiteten, fackmännen i administrationen, parti-ledarna, den allmänna opinionen bland socialt intresserade, alla hava de insupit och förkunna läran att det viktigaste är ökningen av de nationalekonomiska värdena. Därmed har systemet sagt sitt sista ord. Det har dokumenterat sig såsom byggt uteslutande på materialistiska läror med förbiseende av de andliga verkligheterna, av mänsklig-hetsvärdena, såsom, även de, nyttigheter av minst lika stor betydelse.

I den officiella politiken och det övriga samhällslivet bibringas människorna sällan eller åtminstone otillräckligt en tillbörlig uppfattning, att individen har gagn av, växer till och samlar i ladorna även genom att medelst självövertinnelse tillägna sig sådana egenskaper, som i och för sig eller utlösta i handlingar icke kunna växlas i pengar eller andra ekonomiska bytesvärden.

»Individerna» eller ordagrant översatt »de odelbara» nedtrampas. De icke blott icke understödjas utan rent av förhindras att tillägna sig karaktärsegenskaper och möjligheter att i pliktuppfyllelse och självansvar se den bästa förutsättningen för sin egen framgång och den starkaste grundvalen för uppbyggandet av bestående, tillbörliga rättigheter. Vi borde förstå, att under sådana förhållanden kommer även det ensidigt ekonomiska livet, uppbyggt på profit eller tvång eller vilket annat system som helst att endast bilda en kedja av desillusioner, misslyckanden och katastrofer.

I en sådan hänsyn till det andliga inom människan ligger som sagt tillika ekonomisk förtänksamhet. Detta även i det lilla, som kanske när allt kommer omkring är lika viktigt att tillvarataga som de stora företagen och bör få någon plats vid sidan av dem.

Det är, för att exempelvis hålla sig till jorden, en affärsfråga, att den lille bonden är en fri man bland fria kamrater och därigenom får den ekonomiska skaparglädjen i sitt arbete såsom odlare. Det är av vikt, att

även den förbisedde torparen och bolagsarrendatorn får någon trygghet i sin besittning och någon visshet, att frukten av en nedlagd flit och omtanke tillfaller honom och icke kan honom godtyckligt frångas. Det är en ekonomisk angelägenhet, att de tegar, som odlarens spade under århundraden bragt i kultur, ej läggas ut till skog och snår igen eller till stenhusöknar av en tillfällig tidsströmning, som ej är beredd att på annat sätt giva ett tillräckligt bröd åt landets barn.

Alldeles uppenbart borde vara att, även om stadskulturens tillgång på tekniska hjälpmedel förmår hålla längre vid liv de svagaste och sjukligaste existenser, så måste stadskulturens försvagande icke blott av rasens fysik utan ock av dess karaktär vålla enorma ekonomiska utgifter och förluster.

En sådan sammanhängande rad av problem ruvar även över intressenas uppmarsch kring den nuvarande situationen i jordbruksfrågan. De varsla om en lång väg med många milstolpar, som knappast kunna överhoppas utan måste tillryggaläggas. De lysa som fjälltoppar över vandringen. Men vi glömma att taga vägledning av desamma, eller rättvisare sagt, vi förmå det icke.

Det lilla jordbruket och dess mångskiftande nödlidande klientel.

Det är under sådana förhållanden ganska naturligt, att dagspolitiken söker finna åtminstone några torftiga utvägar, på vilka situationen kan för stunden hålla sig någorlunda flytande. För de stationära merkantila intressena blir dagsprogrammet i en sådan situation tämligen lätt. Däremot ställer sig situationen svårare både utåt och inåt för sådana sammanlutningar, som utlovat sig själva och sin klientel att vägleda oss uti ökenvandringen mot hägrande förhoppningar.

För min del skall jag i detta sammanhang icke inlåta mig på de förslag, som av regeringen framlagts till förmån för det stora och medelstora jordbruket särskilt i rikets sydligare delar.

Däremot påkallar propositionen den största uppmärksamhet därpå, att den i sin dagspolitik alldeles åsidosatt det lilla jordbruket och de med detta sammanhängande bidande jordbruksmöjligheterna. Kampen för tillvaron på dessa jordbruk är vida svårare än på de stora och medelstora. Den förestående uppgörelsen för dem, som hava något, äventyrar, att de, som icke ha något, ytterligare glömmas bort. Deras gamla jordbruksfrågor såsom förbättring av ofullständiga jordbruk, skydd för arrendatorshemmen, stöd för dessas frilösning, rikets kolonisation med tillvaratagande av landets obegagnade odlingsmöjligheter, subvention även för dessa de mest nödlidande jordbruken med flera därmed sammanhängande angelägenheter ligga lamslagna. En sådan statskonst kan nästan kallas brottslig.

Det överraskade mig nyligen vid besök i Grekland, att just nämnda spörsmål löstes där målmedvetet efter förmåga icke minst av hänsyn till de grekiska flyktningarna från Mindre Asien. Så sker också i många andra länder såsom det viktigaste jordbruksproblemet i vakthållningen kring jordbruket.

Även hos oss finnas jordlösa flyktingar. Betryckta småbönder med för lösa rötter i den svenska jorden, ägare av torftigt nybildade egna hem, den otrygga arrendatorsklassen, de jordbrukskunniga lantarbetarna, skogs- och flottningsarbetarna med sina traditioner och förbindelser med jordbruket, det uppväxande släktet i de små jordbrukarehemmen, alla stå de i täta led, väntande på en stark och redbar hand vid styret i vår mest brännande inhemska jordbruksfråga.

Det finnes således, som sagt, en mängd små jordbruk i landet som hava för litet jord för att kunna nödtorftigt livnära sig genom jordbruk. Om det är av vikt för det stora och medelstora jordbruket att få bättre betalt för sina jordbruksprodukter, så är det naturligtvis ännu viktigare i det förra fallet att först och främst få tillräcklig jord, så att man kan producera något även till försäljning.

Arrendejordbruken innefatta omkring en fjärdedel av rikets jordbruk. De flesta höra till de mindre och även till de ofullständiga jordbrukens kategori. De äro fortfarande synnerligen otrygga i sin besittning. Detta uppmuntrar icke till jordbrukens skötsel, det förhindrar dem att driva jordbruket rationellt efter växlande omlopp i odlingen. Det betager lusten att vidga sina ofullständiga jordbruk med nyodlingar även då möjligheter därtill förefinnas. De kunna således än mindre vidtaga så stora odlingar, att delning av åkerbruket mellan två eller flera av barnen möjliggöres.

De bidande jordbruksmöjligheterna kräva också att tillgodoses. Bakom dem stå väntande de mest nödlidande av lantbefolkningen, som icke ens besitta ett ofullständigt jordbruk eller ett arrendejordbruk. De kräva såsom enda utväg att beredas tillfälle till försörjning icke minst genom ny kolonisation för att kunna leva. Här gäller således icke egnahemsrörelsens gamla styckning av färdiga jordbruk på större jordbruksdomäner, utan såsom 1925 års riksdag begärde »kolonisation å odlingsbar jord».

Denna senare angelägenhet är, trots riksdagskrivelsen, fortfarande alldeles försummad. Det är svårt för stadskulturen i sina maktställningar att få upp ögonen för dessa verkligt nödlidande befolkningslager på landsbygden, som av sin utbildning äro kallade till jordbrukare men ej beretts utvägar till egen försörjning med tillitande av landets ännu ej exploaterade odlingsmöjligheter. De höra i eminent mening också till den jordbrukande befolkningen. De ha rätt till försörjning i sitt yrke. Det är samhällets plikt att behjärta även denna jordbruksfolkets bittra arbetslöshet. Om det stora och medelstora jordbruket behöver mera betalt för sitt arbete, om det mindre, ofullständiga jordbruket behöver mera jord för att kunna producera något avsevärt, så behöver det sämst ställda jordbruksfolket för det första jord, för det andra tillräcklig jord och för det tredje tillika skäligen betalning.

När samhället ställes inför det nu fortfarande försummade mindre jordbruket, så befinner det sig ansikte mot ansikte med den bleka nöden. Upp-

giften att komma detta jordbruksfolk till hjälp blir både större och svårare än den handräckning, som med enkla medel nu tillämnas det större och färdiga jordbruket. Erforderliga åtgärder måste även i detta fall i sanning utfinnas och genomföras. En generation har sysselsatt sig därmed, men den starka handen i statsstyrelsen har hitintills saknats, då det gällt dessa, de mest förbisedda jordbrukarna. De ha fått nöja sig med lek-saker och nödmynt, och deras livsintressen ha trollats bort i den politiska bytshandeln för att erövra och behålla regeringsmakten. Nu är situationen mörkare för dem än någonsin.

Provet på allvarligt bemödande består icke blott i ett behjärtat framläggande av vad som uppenbarligen måste åstadkommas. Det kräves även vilja till att göra de nödiga uppoffringarna för uppsåtets förverkligande. I sådant syfte har vid denna riksdag redan beviljats och av regeringen ytterligare förordats, i form av tullbeskattning och direkta anslag, åtskilliga subventioner till det större och medelstora jordbruket. Den ännu svårare och angelägnare uppgiften att stödja det lilla jordbrukets mångskiftande klientel uppfordrar riksdagen, synes mången, att avsätta och ställa till förfogande penningmedel även för detta ändamål. Det ligger nära till hands att redan i år disponera ett belopp, motsvarande exempelvis vad som nyligen ansetts böra ifrågakomma för flottans nybyggnad eller 106 000 000 kronor. Har det funnits penningar till det sistnämnda efemära och skäligen improduktiva ändamålet, måste det finnas minst lika mycket pengar även för ifrågavarande bestående och produktiva inre försvarsfråga.

Riksdagen har i år förordat rationalisering av lapparnas renskötsel, vilket betyder ett handslag åt deras jordbruksfråga. Detta övervägande skall måhända påskynda den redan uppmärksammade uppgiften att befria de små jordbrukarna i en del nordligare trakter från traditionen att skörda starrhö avlägset i skogarna och fjällen, genom att istället utvidga deras rationella odlingar i närheten av boningsplatserna.

Man har på senare tider blivit tämligen överens om, att det mindre jordbruket bör ha någorlunda tillräckliga ägor för att kunna föda en familj. I strid mot lappkommitténs förslag beslöto statsmakterna nyligen att undandraga en sådan omtanke de jordbruk, som borde tillhandahållas den icke längre renskötande lappbefolkningen. Även här föreligger således en detalj i det uppsåtliga åsidosättandet av det mindre jordbrukets klientel.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen, med anledning av propositionen nr 108, om väsentligen det stora och medelstora jordbrukets stöd-jande, ville:

- 1) hos Kungl. Maj:t begära behjärtande och förslag till åtgärder för stödjande även av det mindre jordbruket och dess mångskiftande nödlidande klientel;
- 2) avsätta för sistnämnda ändamål till förfogande under nästkommande budgetår en subvention, motsvarande exempelvis vad som nyligen ansetts böra ifrågakomma för flottans nybyggnad eller 106 000 000 kronor.

Stockholm den 18 mars 1930.

Carl Lindhagen.